

ЗУСТРІЧ

ЧАСОПИС ПРИСВЯЧЕНИЙ З'ЇЗДОВІ УКРАЇНСЬКИХ СІЧОВИХ СТРІЛЬЦІВ

ЗЕЛЕНИ СВЯТА 19 і 20 ЧЕРВНЯ 1948

РЕГЕНСБУРГ-ГАНГОФЕРЗІДЛЮНГ

Привіт З'їздові Українських Січових Стрільців

Вітаю Вас, Товариші Усусуси, ширим серцем на нашій великій Збірці.

В останнє ми зібралися були тридцять років тому. Це було в с. Грузькім, на Херсонщині, 2. вересня 1918 року. Тоді ми стояли на землі відродженої Української Держави, за яку ми чотири роки боролися. Над нею нависала темна хмара Півночі. Ви тами те, Товариші, отої гнітучий настрій, в якому ми слухали реферату нашого незабутнього четаря, Владзя Старосольського, про загальне політичне положення в Європі, а зокрема про становище Української Держави, і як ми потім твердо постановили: високо понад партійні інтереси далі нести наш Національний Прапор. Тоді ми переслали нашу чоловітність Українській Державі на руки її посла, Вячеслава Липинського, та заявили світові, що стоїмо з крісом при нозі, готові на найвищу, жертву в обороні кров'ю окупованої Волі Батьківщини.

Цю свою постанову Ви чесно виконали. Разом з усіма Збройними Силами України Ви пройшли кривавий шлях 1918-1920 рр. Через Чотирокутники Смерти, тюрми й тaborи. Потім Ви пережили з усім народом два важкі десятки літ новітньої неволі, зберігаючи далі в серцях нашу стрілецьку мораль у мирній громадській праці на тих місцях, на які поставила Вас доля.

Сьогодня — по тридцяти роках — ми знов збираємося, як вигнанці з Рідної Землі, на порозі 35 року нашого існування, на передодні нашого розпорощення по широкому світі. Ні трагічні переживання жахливої другої світової війни, ні злідні скитальщини не зламали Вашого духа, не погасили у Ваших серцях молодечого вогню любови до Батьківщини, ні не захитали Вашої віри в остаточну перемогу великого Українського Народу над окупантом Його землі. А що віру скріплють сьогодня переміни в міжнародному політичному положенні за останні два роки. Вони кажуть нам надіятися може й недалекої вже заграви Визволення України.

З правдивою радістю стверджую, що давній братній дух живе далі посеред нас. Він казав Вам так численно явитися на нашій Збірці. Хай же вона зміцнить наші особисті зв'язки між собою, хай додасть нам моральних сил перебути важкі часи скитання по чужині, щоб ми щасливо вернулися на Рідні Землі в повноті наших сил до великого Діла Визволення й розбудови нового життя по часах проби!

Др. НИКИФОР ГІРНЯК

Регенсбург, дня 19. червня 1948.

...Відлітають сірим шнурком...

Розгорнулося молоде літо просторами блакиті й землі. Сонце найвище сяє у своїй силі. А ми, останні могікани Великої Легенди, зібралися на цей з'їзд на чужій землі-чужиниці.

Один-однім радіємо ми, УСС, брати по ідеї і по зброї. Кожне слово і згук його, кожен погляд і ясний блиск очей, кожне стиснення руки і дружній привіт приспішує ритм нашого серця.

Ми дякуємо Всевишньому Богові, що дозволив нам іще зійтись, згадати далекі роки нашого минулого. Не на те згадати, щоб за ним тужити, а щоб іще раз сказати: ми не даремне той шлях зверстали, промошуючи його новим прийдешнім воїнам України.

Але в цій — неодному й останній — нашій зустрічі, радіючи собою, похилімо на хвилину наші голови, й думкою полиньмо за упалими, за пропалими, за умерлими нашими друзями з Великого Шляху.

Згадаймо їх. Бодай деяких — хто виринає з цієї Легенди, хто в душу народу, мов у століття вростає. Переїдімо біля них:

Михайло Галущинський
Гриць Коссак
Іван Боберський
Сень Горук
Роман Дудинський
Роман Сушко
Дмитро Вітовський
о. Микола Іжак
о. Фацієвич
Осип Яримович
Хведір Черник
Софія Галечко
Ярослав Яремкевич
Михайло Дорошенко
Микола Дзюбак
Іван Цяпка

Осип Мойсейович
Андрій Домарадзький
Іван Рогульський
Осип Теліщак
Тадей Ковалік
Юлько Нестайко
Осип Сорохтей
Петро Чучман
Лев Розлуцький де Новіна
о. Богдан Литвин
Осип Полотнюк
Дмитро Пижук
Панько Чортоломний
Дмитро Тісточко
Іван Балюк
Микола Загаєвич

Іх духи тут, із нами! Озываються на заклик цей: вони ж вояки. А за ними й інші йдуть — бо й упало ж їх чимало на Великому Шляху.

Іх духи тут із нами! Втішаються фашою, тією ж самою, що й тоді — незмінною пошаною та любов'ю товариша до товариша.

Іх духи тут, із нами! Ведуть нас далі на шляхи України в тій же пошані та любові, аж до останнього віддиху останнього Українського Січового Стрільця!..

Регенсбург-Гантгоферзідлонг', у червні 1948.

Союз Українських Січових Стрільців

Серед громадки Українських Січових Стрільців, що опинилися на скитальщині в західній Європі вже давно нуртувала думка про створення організації, що мала б на меті перевести реєстристатистику нашого стрілецтва — „старої війни”, об’єднати їх в одну сім’ю та повести скординовану діяльність у нутрі та на зовні того Т-ва на користь українського народу.

Справа ставала актуальною й конечною не тільки тому, що саме тепер по трьох десятках років можна свободно згуртувати себе, але також і тому, що в нашому громадянському житті на еміграції виринули моменти, які вказують на потребу такої організації, яка, маючи незаперечену моральну базу, була одним із порядкуючих чинників серед роз’єднаного громадянства та причинялася б до знищення деструктивних самопобоювань.

Серед УСС-ів від початку їх існування царив завіси, дух єдності, мимо політично-партийних розходжень — їх девізою завіси є: „салюс Рей Публіце — супрема лекс есто”.

Воєнна хуртовина останньої війни 1939-1945 привела на захід серед соток тисяч скитальців й жмінку колишніх Українських Січових Стрільців.

Серед буденніх турбот важкого скитальського життя та серед загального роз’єднання еміграційного громадянства, УСС-и продовжують свою працю по лінії стрілецьких ідеалів, стараючися притаманною собі жертвеністю та досвідом бути завіси пожиточними громадянами.

І ось, коли прийшла перша нагода зорганізуватися, тоді на заклик гуртка УСС в Берхтесгадені відгукнулися всі УСС-и, які знайшлися в західній Європі, розуміючи, що, хоч нас мало, та згуртовано зможемо ще рештками своїх сил багато ко-

рисного зробити для свого стражданого народу.

В дніх 31 січня і 1 лютня ц. р. відбувся в Регенсбурзі З’їзд УСС-ів, на якім основано чи пак відновлено Товариство „Союз Українських Січових Стрільців”, яке постало було ще перед першою світовою війною в 1912 р. у Львові під назвою „Український Січовий Союз”. Завданням Союзу УСС є: згуртувати УСС-ів, розкинених у всіх краях цілого світу, плекати історичні традиції українського стрілецтва й ідеали визвольних змагань та державності України. А далі морально й матеріально підтримувати фізичні й духові сили УСС-ів та матеріально й морально помагати їх родинам. В „Союзі УСС” згуртувалося досі 167 УСС-ів з родинами 642 особи (92 дітей до 16 років і 52 особи понад 55 років, а решта працездатні).

Головна Рада і Управа Союзу за чотири місяці своєї діяльності розробила докладний план праці Т-ва та почала його виконувати. Нав’язано контакт з УСС-ами зза океану, яких в ЗДА і Канаді є кілька десятків. Дано почин до створення станиць Т-ва по всіх країнах. Приступлено до збирання та забезпечення пам’яток з визвольних змагань. Пороблено підготовку до видавання чи перевидавання монографічного збірника першого стягу, що відновив традицію українського війська та інших видань з недавнього минулого. В цілі фізичного забезпечення, зроблено заходи збирно поселити УСС-ів одною громадою, щоби улеглити задуману працю.

Перед нами зарисовуються переломові події, в яких буде рішатися доля нашої Батьківщини, тому об’єднання всіх шарів української суспільності, а в першу чергу всіх українських військовиків є конечністю. Союз Українських Січових Стрільців активно причиняється до об’єднання всіх

НІБИ СНИТЬСЯ...

НІБИ СНИТЬСЯ: ЗАКВІТЧАНА ПЛОЩА,
РІКИ ПРАПОРІВ, МОРЕ ГОЛОВ,
І ТА ПІСНЯ — з усіх НАЙДОРОЖЧА,
І ТЕ СЕРЦЕ, РОЗДЗВОНЕНЕ ЗНОВ.

І НАРАЗ ВСЕ ЗАТИХЛО, ЯК КАМІНЬ,
ТІЛЬКИ СОНЦЕ НА КОЖНИМ ЛИЦІ,
ПЕРЕД НИМИ НЕ ВПРАВИ ВІНКАМИ,
АЛЕ КРІСИ, БАГНЕТИСТРІЛЬЦІ!

НІБИ СНИТЬСЯ: НА СХОДІ Б'ЮТЬ ГРОМИ,
КРОВ ПОЖЕЖ БАГРЯНИТЬ НЕБЕСА,
В ПОПЕЛИЩАХ ЦЕРКВІ І ХОРОМИ,
І БЕЗДОМНИЙ НАРОД ПО ЛІСАХ.

НІБИ СНИТЬСЯ: ЗБРУЧ РІЧКА ГЛИВОКА,
ПШЕНИЦІ І ВИШНЕВІ САДИ,
І КРАЇНА ДАЛЕКА ШИРОКА,
І РЯДИ, І РЯДИ, І РЯДИ...

ТА НЕ ЗГАСЛО У ГРУДЯХ ЗАВЗЯТТЯ.
СТРИЙ, ПРИСЯГА, КУПОВАНИЙ КРІС,
І ЗАБУТЕ СТАРЕ ЗАКАРПАТТЯ,
І СЛІДИ ЩЕ КНЯЗІВСЬКИХ КОЛІС.

НІБИ СНИТЬСЯ: БЕСКИД, СНІГОВІ,
ТЕМНІ БОРИ, РОЗБИТИ ХАТИ,
І РОЗГУБЛЕНІ В ЗВОРАХ НАДІї,
І ХРЕСТИ, І ХРЕСТИ, І ХРЕСТИ....

А ТАМ НАСТУП, УСМІХНЕНІ ГОРИ,
ПОНАД НИМИ ВЕСЕЛКА СТОРІЧ,
І НЕЧУВАНА ПІСНЯ БАДЬОРА
ПРО ЧЕРВОНУ КАЛИНУ І СІЧ.

МИХАЙЛО ОСТРОВЕРХА

Народини нової доби

Рід за родом, століття за століттями минають. Цивілізації, велики винаходи часто й винахідники їх губляться у безконечній черзі століть. Лиш геройство, герой живуть у пам'яті народів, у традиції, у історії.

Від першої, примітивної людини, яка ще хати не мала, а вже — як стверджує історія — була воною героем: швидше бо ніж крівлю над головою — ця людина зброю мала.

І як перша людина, рід, плем'я починали своє

наших комбатантських організацій, без ріжниці політичних переконань чи територіального походження, в одній централі Союзі Українських Ветеранів. Почин УСС-ів усі прийняли з належним зрозумінням й таке об'єднання незабаром певно буде завершене.

Українські Січові Стрільці вже в своїй першій постанові на першім З'їзді звернулися з гарячим закликом до Української Політичної Еміграції спрямувати всі сили й засоби — як це було під час нашого першого зrivу до Волі — на об'єднання нашої спільноти на вигнанні й твердо обстоювати внутрішне замирення й правопорядок у нашему зорганізованому житті. В цьому вбачаємо найпевніший шлях до здійснення нашої найвищої національної мети. — Тому з великою радістю УСС-і вітають консолідаційний крок наших політичних партій. Щиро радіємо, що вкінці приходить до об'єднання довкола одного політичного центра екзильного Українського Уряду, й то в час, коли назрівають події, коли має вирішитися і доля нашого народу та України, поневоленої большевизмом.

Українські Січові Стрільці ждуть грядущих змагань у вірі, що ще і їм пощастить брати активну участь при виборенні Волі нашій Ватьківщині.

І. ПОРІТКО

Існування на землі геройством, тобто, в пролітії крові свою силу утривалювали, незалежність здобували, то такий же самий закон життя для кожного народу; і кожен народ, якщо хоче бути самостійним господарем свого життя, то мусить цьому законові підпорядкуватись.

Колись, ще 424—401 років до Хр., коли молода Греція вростала в силу, полководець Клеарх із тринадцять тисяч Греків, як союзник Кира, пішов війною проти короля Персів Артаксеркса. В цій війні потерпів Клеарх разом із Киром — братом Артаксеркса — повну невдачу: погиб Клеарх, а з ним і три тисячі Греків. По смерті Клеарха, десять тисяч Греків, які остали, вибирають собі нового полководця Ксенофонт і, на чужій та ворожій їм землі, серед важких боїв та переходів, пробиваються до своєї батьківщини. Ці бої, ці важкі походи описав сам Ксенофонт, який не тільки був добрим полководцем, але й письменником, у творі під заголовком „Відворот десяти тисяч“.

Отож, тоді ту війну виграли Перси, але Греція показала тодішньому світові вперше свою юну силу, витривалість і стратегічну зручність у боях супроти численнішого противника. І, дещо пізніше, Греки під проводом Олександра Великого розгромили імперію Персів. Висновок: бачимо, що Греки за походу Клеарха й Ксенофonta пролитою у боротьбі з противником кров'ю виявили й утривали свою силу, свою міць і своє право — володіти світом.

Так усі народи утривалювали й утривали її своє під сонцем місце. Цей же закон життя й нас не минає. Так починали творити свою силу й наші предки ранне-княжої доби; так родилася і розрослася гетьманська доба; так родиться й наша, сучасна доба: залізом і кров'ю.

Після Полтави, 1709 рік, приходять цілі десятиліття політичного занепаду України. Московсь-

ка цвіль в'їдається у душу й серце нашого народу; а найкращі українські сили розбудовують Москвою. Іще Григор Орлик несе степову славу України у Францію, як маршал; іще гетьман Кирило Розумовський, використовуючи кон'юнктуральний момент, змагає оновити державне життя України, підносить також і її культурний рівень; іще старий аристократ граф Капніст дається чути з України в курфістра Німеччини. Але перші ознаки правдивої онови нашого життя приходять щойно з „Енейдою“ Івана Котляревського, з „Мовою рідна, слово рідне“ о. Маркіяна Шашкевича. А там виринає, довго в Європі, ясними й темними силами, підготовлюваний 1848 рік — Весна Народів. Цей рік на заході України, в Галичині, розквітає Руською Радою, Руськими Стрільцями; на сході України у вибух Весни Народів непогамованою силою вривається зрыв музи Тараса Шевченка, романтична Україна з Кирило-Методієвськими братчиками. А ще згодом, у Галичині, за „Словом“ приходить „Діло“. Ще далі — постають братства тверезости, товариства „Просвіти“. До національно-суспільно-економічної праці стає уся тодішня інтелігенція, а в першу чергу українське духовенство, світське і зреформований чин Отців Василіян, які повели живу діяльність не тільки релігійну, але й освідомлено-національну.

Вже з цього коротесенького огляду бачимо, як поступнєво приходить до обнови українського життя, і ця обнова приходить із релігії, літератури, мистецтва. Такі початки обнови життя народу бували не лише в нас, а й у інших народів: перед зрывом до соборного, з'єдиненого життя, приходить спершу духовий під'єм. Це бачимо в Німеччині XVII і першої половини XIX століття; це бачимо в Італії з кінцем XVIII, а зокрема майже всю першу половину XIX століття; таке ж бачимо й у Польщі XIX ст.

Не диво, що в нас, на початку ХХ стол., на західніх землях, де культурно-національне життя зробило великі поступи; де, зокрема від 1860 років, зосереджується уся духовість України; де б'ються серця невтомного О. Кониського хитливого П. Куліша, мрійника М. Коцюбинського, палкої Лесі Українки, западливого М. Грушевського; а з Галичин великих ідейників І. Франка, В. Гнатюка, О. і В. Барвінських, Навроцького й інших та інших наших культурних діячів, — саме на цих землях виринає потреба, можна сказати — необхідність: творити організації військового характеру. І за це діло беруться молоді і завзяті мрійники і романтики збройного зриву: В. Старосольський, К. Трильовський, Константина Малицька, О. Степанівна. Так постають Січові Стрільці, з ними Січі, Соколи, Пожежні Товариства; так постає й найзразковіша організація — пласт.

Те, чого сьогодні не може зрозуміти наше молоде покоління, — виховане на всіх землях України, а від 1930 року й на західніх, у системі монопартійності, у системі, яка вимагає, щоб усе життя народу стояло під кермою однієї, і то виключно, партії, однієї людини, — оте наше молоде покоління не може зрозуміти того, що до 1914 року було дійсністю: були всякі рівнорядні організації, усі розвивались окремо, але всіми тими організаціями керувала найвища, одна рація: Україна. І це було метою тих організацій. І всі ті організації свою однозгідність, одномирність, одноідейність виявили

в синтезі збройного виступу, а саме: в 1914 році усі вони зіллялись у Українських Січових Стрільцях. Легіон УСС це була пребагата і жива, духом сильна та ідею зцілена військова організація; а на цю спільну силу склалися усі тодішні ідеології, світогляди, політичні переконання і партії. Цей Легіон, УСС, були з'єднані й ущільнені цією — як уже сказано — найвищою рацією: Україна, романтика збройного виступу проти найгрізнішого ворога її, проти Москви. Ця найвища рація, а з нею зв'язана романтика, дала сили кожному УСС зокрема перебути всі лукаві підступи, всі удари — всюди й завсіди, по сьогодні, наставлених проти нас — Лямезанів*), а яких у Австрії було безліч, і діжатись хвилини: 14 березня 1915, коли то наказом начальної команди австрійської армії затверджено для Легіону УСС сорок вісім старшин УСС.

І так, УСС виходять на ширшу арену поки-що, тоді лиш в Австрії. Але цей виступ на ту арену був передвіском нових, українських днів.

Ось так родилася найновіша, наша доба історії. Те, що як Фенікс, винесене гетьманом Іваном Мазепою з-під Полтави, тліло в надрах душі всього українського народу, стало жевріти в юних серцях нового Легіону УСС. А щоб ця іскра запала, щоб нарід у свому важкому поході до своєї політичної незалежності набрав нової сили й зりву, то треба було крові, яка б, — з'єднавшись із кров'ю наших братів героїв минулих століть, — запала святим вогнем слушної за волю боротьби в наступних, по сьогодні, поколіннях, і в майбутті!

З цією іскрою у серці становили УСС вночі з 28 на 29 квітня 1915 в рідних Карпатах на стрімких схилах гори Маківки зо зброєю у руках віч-на-віч історичного ворога — підступної Москви.

Зупинімось коротко на історії, що попереджує бій УСС за Маківку.

Німецька дивізія здобуває 24 квітня 1915 верх Острий і, тим самим, опановує шлях у долині Опору. Цим же й почались перші вступні дії армій осередніх держав до весняної офензиви 1915. Московська війська стараються за всяку ціну звести в нівець пляни противника й ведуть на верх Острий чолові атаки. Але — безуспішно. Тоді московське командування вибирає інший плян: здобути верх Маківку і, щойно тоді, з боку, від с. Рикова, легше дістатись до німецьких становищ на Острому. І вночі, з 28 на 29 квітня 1915, за традиційною тактикою „у нас то людей хватіт“, московські війська вдарили на становища Маківки. Але цей удар натрапив на найтвірший, найопірніший спротив, на найвитривалішу зброю — на ідею, що горіла в молодих серцях УСС. Завзятий бій кипів чотири дні, від 29. IV. до 2. V.; рукопашні бої чергувалися й мішалися з вибухами ручних гранат; гарматні стрільни рвали рідну землю разом із молодим тілом стрільця і змішували їх, зливаючи все гарячою кров'ю молодого серця УСС. Московські лави розсипались, одні загибали, інші в полон попадали, решта — відступила.

Ідея — перемогла!..

Вже 2 травня 1915 у наказі по 55-ій дивізії за підписом генерала Фляйшмана почули стрільці, між іншими такі слова: „...у найгрізнішій хвилині з'явилися українці... Загалені правдивим патріо-

*) Лямезан, полковник ген. штабу в штабі корпусу Гофмана, до якого належали й УСС.

тизмом, із розмахом, як шумна буря, який ніщо о-пертись не може, кинулись молоді хоробрі сини цієї країни в обороні рідної землі на ворога і при-неволили його залишити те, що вінуважав за здо-буте. УСС двічі рішили бій у нашу користь. Вони можуть гордо глядіти на свої подвиги, бо повсяк-часно залишиться в історії слава їхніх хоробрих діл та золотий лавровий листок в історії їхнього народу... Українці! З великою гордістю можете гля-діти на Ваші найновіші геройські подвиги. Кожен мусить славитися принадлежністю до вашого Кор-пуся..."

Ми докладно не знаємо, що розумів чужинець, генерал Фляйшман, у словах свого наказу: „по-всякчасно залишиться в історії ...їхнього народу зо-лотий лавровий листок". Але ми знаємо, що на си-лі, на вогні тієї ідеї, що горіла у грудях на Маків-ці упалих 42 УСС і ранених 76 УСС; що з основи тієї ідеї, за яку на чолі своїх сотень і чет ішли в бій Свідерський, Б. Гнатевич, А. Мельник, А. Ар-тимович, І. Каратницький, О. Яримович, Р. Сушко, О. Степанівна, Яремкевич, Коберський, Будзинов-ський, Букшований, О. Левицький, Р. Дудинський, Семенюк; за яку то ідею переможно бились десят-ник Радович, стрільці Саджениця, Петрів, Кривий, брати Зітинюки та інші й інші стрільці, — на цій ідеї окропленій кров'ю наших братів пролитій у бою з ворогом родилася нова, наша, ХХ стол. до-ба визвольних за політичну незалежність України змагань. Увесь скарб, увесь капітал цієї пролитої на Маківці крові є саме в тому, що нав'язавши до традиції, УСС дали ідейну на крові сперту осно-ву, створили легенду цих змагань у ХХ стол., які тривають до цієї хвилини.

Сьогодні, на оцій нашій, інколи такій дивній еміграції можна почути голоси наших публіцистів, які — неознайомлені з нашою історією чи взагалі з історією — осуджують УСС і виступ їх на Маківці, неначе б то був він, цей виступ, делікатно сказавши, в некористь української справи. Так ду-мають вони, ці публіцисти. Бо історія говорить де-шо зовсім протиречного їм. Заки почали самостій-ну боротьбу за свою політичну незалежність такі народи, як Італія, Польща, Чехи, то спершу мали свої військові формaciї у чужих арміях: італійці — вірно і з запалом служили в армії Наполеона Буонарпте; поляки, тому тридцять і чотири роки, в арміях Франції, Австрії, Росії; чехи, тому трид-цять чотири роки, в арміях Франції, Італії, Росії. Ось такого то вчить нас історія едина правдомовна учителька життя, якої ніхто слухати не хоче. Правда, кожен із нас, тоді, тобто в 1915 році, і сьо-годні розуміє, що в лавах московського війська були й Українці. Це, справді, трагічно. Але, чи ж та-кої трагедії не переживали у свій час і згадані іта-лійці, і, у наполеонівських війнах, німці, і у світо-вій війні 1914 р. поляки? Проте, одно мусимо без-сторонньо ствердити: в ніякій Московії, чорній чи червоній, ще не було такого, щоб у її армії були військові формaciї, на прапорах яких були б ви-писані з волі українського народу та його найкра-щих синів гасла: „За вільну, незалежну, суверен-ну Державу Україну". Українські Січові Стрільці ж за цю ідею пішли в цей перший бій на горі Маківці.

Колись, сто років бо тому, великий революці-онер, батько рісорджімента Італії, який — разом із нашим філософом Памфілом Юркевичем — у

1848 р. перший виступив проти „Маніфесту" й уза-галі доктрин К. Маркса, Джюзеппе Мацині, який жив не з ідеї визволення Італії, а для ідеї визво-лення Італії, який свої родинні ощадності видавав на організацію шкіл для неграмотних за кордоном батьківщини італійців, на видавання глибоких іде-ологічно-філософічних творів, цей муж, — який став зразком ідеаліста й до нині, — сказав: „Муси-мо показати світові, що ми, як цього треба, вмісмо й умирати за батьківщину". Лиш із пролитої у бо-ротьбі з противником крови виростають основи під незалежність народу. Соціолог В. Парето у своєму капітальному творі каже: Ті, хто сьогодні змага-ються на полі бою за ідею своєї батьківщини, зма-гаються не для себе, а для прийдешніх поколінь.

Погляньмо холодно і зо спокусом на героїв і на їх смерть: справді, пішов він у бій не для своєї ко-ристи, не для своїх особистих інтересів — він же упав. Мало того: герой упали на Маківці не при-несли ще ніякої реальної користі ні своїм братам, ні сестрам, ні своїм дітям. Але принесли вони ве-лику моральну користь: боротьба, яку почали во-ни, триває! Їх діти, їх унуки стоять у тому крива-вому бої за волю народу, за незалежність України.

Ось, у цьому й скривається уся святість героя і його учинку: він бо свій героїзм несе в століття існування народу; смерть героя приносить життя усьому народові.

Державні народи творять, розбудовують чудо-ві парки, в яких кожне дерево означене ім'ям ге-роїв. В цей парк приходить покоління за поколін-ням і, читаючи на деревах імена героїв та історію їх подвигів і смерті, виростають на легенді цих ге-роїв. Душа цих нових і нових поколінь убирає у себе дух минулого і носить цей дух у своїй істоті, і через ціле своє життя черпає з нього, з цього ду-ха легенди минулого, силу і мораль на добро свое і свого народу.

Таких парків ми не маємо й не так швидко зможемо їх мати. Але в кожному важку й чорну го-дину нашого національного горя чи й у радісну хвилину нашого національного зриву ми в серці збудімо ці Маківки й діла героїв. І нехай нам із нашої душі, з нашого серця, а навіть — у деяких хвилинах нашого історичного процесу — із нашо-го розуму просвічує оця історична для всіх наро-дів однакова й непорушна максима, правда, му-дрість:

не може бути таке, щоб кров одного з наших братів пролита в боротьбі за визволення свого на-роду була гірша, дешевша, менше вартна; а про-лита кров другого брата за ту ж саму справу та щоб була дорожча, краща, цінніша: якщо ціль, ме-та, ідея одна, то й принесена жертва є одна й та сама! Чи буде це князь чи смерд, гетьман чи козак із черні, найвищий старшина чи найнепомітніший стрілець: пролита за батьківщину кров мас найви-щу ціну, яку нащадки, — якщо даний народ мо-рально здоровий, — мусять оцінити, як найвищу жертву героя;

і, друге, рідна кров брата пролита рукою рід-ного брата це кров, яка роз'єднус, роз cementovus нарід; і ще на цьому світі, за кров брата пролиту братом, Бог карає увесь нарід; і навпаки, кров про-лита в боротьбі проти ворога об'єднує нарід, цемен-тує його міць і дає йому силу в боротьбі за свою волю, за політичну незалежність і суверенність. Ашаффенбург н/М. З. В. 1948.

САМОХОТНИК

Український загал радий сьогодні довідатися дещо більше про пресу та небуденні видання У. С. С., що народилися в глухих карпатських селах, потім на подільських долах, у Коши УСС або трохи далі від нього, на боєвих фронтах, у невеличкіх гуртках „стрілецьких муз”, як, між іншим, дотепно називали їх Йосип Маковей, Богдан Лепкий і незабутня Катря Гриневичева.

А цікаві вони найбільше тому, бо є вірним дзеркалом стрілецької душі, іх думок, бажань, змагань та юнацьких невимушених поривів, часто страждань і природного гумору під час важкої воєнної мандрівки від 1914. року аж до цієї пори скітальської долі.

Перший, хто писав про стрілецьку пресу, каже справедливо, що вона будь-що-будь цікава, хоча б із того погляду, що ті видання — це дух і настрій самих стрільців, невимушений гумор у днях недолі, праця дуже часто в невідрядних умовинах, що має свої цілі та змагання. (Диви: „Вісник Союза визволення України” ч. 169, рік 1917, стор. 618-621 і ч. 170 — стор. 634-638).

Українські Січові Стрільці від перших днів свого народження робили записи з усього пережитого, й перечитували їх у гуртках по військових вправах. Інші компонували пісні, оповідання, жарти, приповідки, вірші, що дуже часто переходили з рук до рук і радували та цікавили всю стрілецьку сім'ю.

ЯР. ГРИНЕВИЧ

Дві вистави

Вітка червоної калини на могилу
бл. п. проф. Івана Боберського.

Влітку 1916 р. прибув я з вишколу УСС до Відня. Метрополія австро-угорської монархії — Відень на третьому році першої світової війни був, передусім, скрупцем касарень та інших військових об'єктів, де готовилась зброя і звідки під звуки військового маршу Радецького відходили у поле боєві полки.

Якось одного дня зайшов у Збірну Станицю УСС мій колишній професор з академічної гімназії у Львові — Іван Боберський. В однострою УСС — він малошо змінив свій вигляд, якого повагу і суворість підкреслювали коротка, притята у клин борідка. Він, який був тоді членом Боєвої Управи УСС, призначив мене до помочі для нього при улаштуванні павільону УСС на віденській „Крігсавштедлоні”, що її саме організовано на розлогих левадах Пратеру.

Другого дня, ранком, прибув я на терен воєнної виставки. Наш павільон був у гуцульському стилі здигнений будинок, невеликих розмірів, естетичного вигляду. Над його входовими дверми пишно розвернувся напис: „Українські Січові Стрільці” — „Україніше Легіон”. Середина павільону не була ще готова, треба було щойно урядити. Незабаром на стінах кімнати з'явилася мапа України, кольорова карта шляху боїв УСС, портрети визначних УСС-ів, світлини, що ілюстрували стрілецьке життя. Окремий відділ становила у габльотах ко-

Найбільшою популярністю втішалася між усім стрілецтвом у 1915 році „Новініяда” Романа Купчинського, що в однім примірнику переходила з хати до хати, з землянки до землянки, поки не надруковано її з ілюстраціями Йосипа Куриласа в збірнику „Червона Калина” в 1917 році. (Диви: „Червона Калина” — літературний збірник Українського Січового Війська під ред. Миколи Угрина-Безгрішного — стор. 67-74). „Новініяда” збільшилася новими пригодами й піснями. В полі автор вигладжував першу редакцію, впроваджував у дію нові стрілецькі типи, й дуже жалко, що ця остання редакція твору мабуть затратилася назавжди. Уважаю першу редакцію „Новініяди” початком стрілецької преси, що переважно дійсними подіями цікавила все стрілецтво довший час на фронті й у Коши УСС.

Героем „Новініяди” є стрілець Лесь Новіна-Розлуцький, син-одинак пароха села Жовчів, рогатинського повіту, шляхоцького роду, дуже освічений талановитий юнак цікавих пристрастей, тип небуденний серед української молоді, яка студіювала у краківських вищих школах. При цьому, Лесь визначався великою фантазією, був знаменитим композитором монологів, любив пристрасно сцену й захоплювався визначними маллярами.

Героїня „Новініяди” — молода інтелігентна дочка змадяризованої, української, вчительської родини, яка радо гостила в себе інтелігентних

лекція відзнак УСС та книжок і листівок видання Боєвої Управи УСС.

Треба було бачити, з яким запалом організував цю виставку професор. Закасав рукави сорочки, він спинається з молотком у руці по драбині, уміщаючи на стінах то цей, то інший експонат. Кожний предмет брав він зі святочною увагою у свої руки, — інколи радився мене, своєго учня, — чи добре і гарно таке чи інакше. — Кілька кілимів на долівці і трощева мебля завершили вигляд виставки. Я поклав на столик пропам'ятну книгу для впису гостей-відвідувачів. І одного ранку професор у приязві гостей та представників Команди УСС, як член Боєвої Управи відкрив виставку.

Крізь відхилені двері павільону УСС нахлинула людська хвиля, що перевалювалася через „Крігсавштедлоні”. Чужинці приглядалися з зацікавленням виставці УСС. Це для них мало дещо з езотерики. Більшість із них плутала назву „україніш” з „унгаріш” і треба було їм ріжницю вияснювати. Вони довідувались із наших уст про існування великого, многоміліонового українського народу у царському, московському ярмі, — про історію постання Легіону УСС та його геройські дії.

Пропаганда для української справи йшла. Пропам'ятна книга гостей заповнювалася не лише рядками, що висловлювали подив для українського легіону. Наші „сусіди”, які у воєнній виставі не брали участі, бо тоді саме центральні держави обіцяли їм „крулевство”, — заходили часом на нашу виставку та, глузуючи собі з „братнього” народу, вписували часто свої ідкі заваги у книгу.

По місяцеві, ми, забравши стрілецькі пам'ятки

стрільців та любувалася їх піснями й гумором. Всі постаті, що виступають у „Новініяді” дійсні, живі, не видумані, відомі всьому стрілецтву.

„Новініяд” спонукувала „Пресову Кватиру” глибше призадумуватися над реалізацією видавництва. На перешкоді стояла велика недостача паперу і друкарського приладдя. Коли УСС завітали весною 1915 року до Замкової Паланки в карпатське вбоге село Камінка біля Сколього, то переживали великі моральні радощі, а в парі з тим і помітну голодівку та недостачу добрих квартир. Серед цих умовин родилася між стрілецтвом буйніша фантазія, гумор, кажучи коротко — багата стрілецька усна словесність... Мала горстка членів „Пресової Кватири” зайняла тоді привітніший оборіг з пахучим сіном, навіть з вівсяною соломою. Рада в раду, й ця горстка постановила зачинати від маленького своє видавництво.

Я роздобув трохи паперу, сиріч „потягнув” його у білій день з канцелярії кошового отамана, надував усіх відповідним оптимізмом, надіями на Львів, Станиславів, Коломию. Захоплений вістун Андрій Баб'юк (Ірчан) радо взявся редактувати стрілецький часопис, хоча б і в кількох примірниках. На мою „умотивовану” ополченцями-сусідами пропозицію одноголосно прийнято назустріти часопису „Самохочник”.

Перше число, писане чорнилом, звичайного зшиткового формату, з'явилося „на оборозі” дня 21. липня 1915. року в кількості 8 примірників; друге за кілька днів у трьох примірниках, бо мені вже не пощастило „обсмушити” ще раз кошово-го. Надто взявша я тоді викладати українську лі-

і заповнену вписами книгу гостей, зачинили виставку, багатші на неодин досвід із ділянки міжнародних симпатій та впливів.

Після, за нецілий рік, могутня московська імперія розсипалася в порох. Від Збруча по Кавказ замаяли українські прапори. На просторі міліона квадратних кілометрів, під радісні звуки дзвонів поставала Українська Держава: багата, пишина, п'янка від розкоші свободи.

Тільки ми, галицькі Українці, очікували ще цього самого на наших землях — на захід від Збруча...

І знову моя зустріч із професором. Тим разом, у жовтні 1918 р. у Львові, на виставці УСС у Національному Музеї — Професор привітав мене, як давнього знайомого і просив, щоб я мою відпустку провів у праці на виставці.

І знову я біля Ньюго. Тут, у кількох просторих залах поміщувалось куди більше, ніж у 1916 р., стрілецьких експонатів: образи кисти Ю. Буцманюка, О. Куриласа, І. Іванця, Назарака, — світлини передані М. Угрином-Безгрішним, Теофілем Мойсейовичем та іншими УСС-ами, — портрети отаманів Мих. Галущинського, С. Горука, Никифора Гірняка, Гр. Коссака, Дідушків і інших старшин і стрілеців, між ними славних хорунжих Олени Степанівної і Софії Галечко. — В окремому місці був сановито уміщений прапор УСС, на одній стороні якого видніли галузки червоної калини і напис УСС — а на другій, патрон стрілецтва, Архангел Михаїл. — Усе це дороге, святе, зрошене стрілець-

тературу в „Етапній гімназії” на гарячі прохання директора гімназії Дра Юліяна Гірняка в Дубні, і не мав уже стільки вільного часу, щоб частіше відвідувати братній „оборіг” у Камінці. Мрочко ж довго не повертається з Будапешту.

Перші числа „Самохочника” літали з рук до рук електричними крилами, й мабуть усі стерлися подорзі на пір’я, що його буйнесенський вітер розвів по рідких Карпатах. Змістом перших чисел „Самохочника” були: голодові жарти стрілеців, стрілецькі віча й промови у сатиричній формі, гірські ягоди, малини, обороги тощо. Першим ілюстратором часопису став маляр Старчук, який дав дотепні ілюстрації до спогадів-жартів УСС з Карпатської України та до повороту Мрочка до Камінки на маленькому візочку з куцою шкалою, з „чарівними товарами” для стрілецької „кантини”.

В першій редакційній статті „Самохочник” представляється читачам і пояснює свою назву. Нікого й нічого не боїться, бо як турецький святий ходить із порожніми кишеньми, а з владою живе в приязні, навіть у побратимстві. Не боїться і банкротства, тільки трохи голоду. Однаке запевняє, що і йому не дастися, бо може годуватися і малинами, на яких ще й „інтерес” обіцяє зробити.

По цій наче програмовій статейці йдуть дрібні жарти, новинки, телеграми, летка карикатура австрійсько-українського ополченця, який гірко нарікає на „самохочників”-стрілеців-добровольців, бо через них саме продовжується війна, і годі діждатися „гляйху”.

„Самохочник” містить звичайно речі на тему дня, попадають твори й на загально-стрілецькі та

кою кров’ю пролитою на Маківці, у Семиківях, на Лисоні, під Потупорами...

І ті, що приходили на цю виставку, поводилися так, як у церкві: тихо, набожно. — Чи це тому, що при вході на виставку глядили на них візантійського стилю ікони Богоматері та Святців? Чи може — що вже тоді передчувалося, що за кілька днів...?

А за кілька днів — прийшов 1. листопад 1918 року.

Львовом, княжою столицею українських володарів, потряс могутній гомін свободи. На львівській ратуші замаяв жовто-блакитний прапор. Вулицями міста мазиривало рідне військо.

Сповнялися мрії великого Професора...

Почавши від його дивачних нот на наших школів зшитках, — від руханки, якою він — Сокіл-Батько — вчив молоде покоління виробляти тутгість м’язів, силу волі та служняність, — він, подиву гідний організатор і педагог, педант, свою муравлиною, щоденною, чорною працею клав цеголку за цеголку у підвалини нашого національного Храму Єдності, — який оце постав, як Велика Соборна Українська Держава.

А сьогодні, кожний із нас, колищніх Його учнів та УСС-ів, на вістку про Його смерть, клонить у пошані свою голову перед Духом цього великого Учителя-організатора, який відійшов від нас, закінчуєчи свій довголітній шлях скитальця на чужині, не-своїй землі.

національні теми. Мета ж „Самохотника” — не тільки потешати всячими жартами товаришів зброї у недолі, не тільки записувати життєві картини у веселій, повній гумору картині — а й щасливою сатирою та їдким сарказмом направляти те, що негідне, що затроює спокій у стрілецтві, що обурює та ранить стрілецьку душу.

Головним редактором „Самохотника” був до приходу письменника Антона Лотоцького (Тото-Долото, Само-совою не Руданський) Андрій Баб'юк (Ірчан), з видатніших співробітників Юра Шкрумеляк, ілюстратором Старчук.

Впертими зусиллями вже з кінцем 1915. року придбав я для „Пресової Кватири” циклостиль, матрици, гектографічну масу й подостатком паперу та друкарських фарб. Щойно тоді — як кажуть — „Самохотник” став на ноги й появлявся в більшій кількості, деколи наклад доходив навіть вище 300 примірників. Число членів редакції та співробітників збільшалося помітно. Маляр Йосип Курилас згодився працювати й для „Самохотника”, великий технічний талант виявив дуже працьовитий і непосидючий В. Огоновський („Льонтична Ковбаса”), добре речі писав добродуха Кузьмович стилем „Лиса Микити” Івана Франка. Найкращі ж жарти й вірші давав головний редактор Антін Лотоцький, секретар і скарбник „Пресової Кватири”. До кращих його творів заличують стрілецьку пісню на народній мотив під загол. „Гей, у славних усусусів Козак Нитка жив” і пісню в докір за заміну стрілецького однострою на віденський фрак у Дра Лонгина Цегельського:

„Тепер я посол, не стрілець,
Здається, навіть і не зчуває
По днях тривоги, як вкінець
У посли знов я повернувся.
В рядах борців за вітчину,
Думав, прийдеться пропадати,
І у Стрільці вписавсь тому,
Щоб душу й тіло рятувати.

Тоді кричав я: „Нам стрільці
Конечні так, як сяйво Феба,
Бо... бо... бо тоді мені
Стрілецтва було ще потреба.
Та знов з стрільця я депутат,
Тож хай стрілецтво вибачає,
Стрілецтву я тепер не брат,
Вже „мазепинка” в кут манджає”.

Мистець І. Курилас дав багато карикатур і віньєт, з яких найбільше подобались стрілецтву й громадянству карикатури любимця стрілецтва

Від Редакції

Випустили ми цей часопис-„одноднівку” з на-
годи великого нашого, УСС-ів, свята, нашої збірки.
Знаємо, що своїм змістом часопис міг би був бути
ріжноманітніший, живіший. Але, як узяти під ува-
гу цей дивний час душевної розгубленості, незмір-
ної туги могіканів до рідних просторів, — де бря-
зкіт зброї, співи, радість і біль вояцькі ще луна-
ють, — час, коли з причин психологічних не так
уже легко зібрати такий матеріал до часопису, я-
кий ми хотіли б, то сподіємось, що і друзі і доро-
гі читачі зрозуміють нас, приймуть часопис такий,
який він є, й оцінять добру волю редакції і всіх
авторів статей.

проф. Івана Боберського з написом: „Мое поважання панам”, Дра Степана Чумака (Тато Чумчумаха), кілька карикатур орудника „Пресової Кватири”, „Парнас у Коші” та карикатури-сатири на солідарність і сплячку української політичної репрезентації. До 1918. року з'явилося вже кілька десятків чи-
сел „Самохотника”, що відрізняється найдовше при-
житті зо всіх стрілецьких часописів.

В Пісочній 1917. року, з великим вкладом пра-
ці В. Огоновського, з'явилося повне видання „Са-
мохотника” з віньєтою Куриласа (УСС Козак Нит-
ка). На вступі повного видання читаємо:

„Хай ця збірка буде пам'яткою веселих і невесeliх хвиль, пережитих у цю велику всесвітню негоду в громаді „Українського Січового Війська” — хай у щасливі хвилі по війні нагадує вона, що ми, стрільці, навіть у найважчій хвилі вміли смія-
тися — не падали на дусі. — Кіш УСС, у травні 1917. року.”

Останнє число „Самохотника” з'явилося в по-
дібних умовинах, як і в Камінці 1915. року, давнім
ладом, у традиційній скількості, на правах рукопису, в Роковині Маківки, дня 29. квітня 1948. р. в постю „Пресової Кватири”, на скитальщині, в непривітній Німеччині. На зміст склалися давні істо-
ричні й сучасні матеріали, з віньєтою мистця Йосипа Бобинського, з додатком „Червоної Калини”, в якому зустрічаємо новітню стрілецьку піс-
ню „Вітай нам, Батьку Отамане”, на давній мотив, композиції Івана Недільського.

Вибрані твори з „Самохотника” з'явилися в
друку під тим самим наголовком у календаріку на
рік 1918.

Побіч „Самохотника” з'явилися ще й інші
стрілецькі часописи, однаке їх життя не було дов-
ше кількох місяців. Не згадую тут про друковані
видання УСС, бо вони, як згадував я уже, не мали
того чаru, що циклостилеві, а через це й більшого
зацікавлення.

З інших часописів згадую:

„Бомба” — гумор.-сатир.-неперіодичний жур-
нал. Виходить як рукопис (в одному прим.). „Ар-
тистична Горстка” в полі. Численні рисунки та ма-
люнки Івана Іванця, Левка Лепкого, Йосипа Кури-
ласа, Леся Новіні-Розлуцького та інших. Формат
23×30 см. Над Стрипою 1916. Сторін 52.

Перше число з оригінальною кольоровою віньє-
тою та вступним словом у старо-українській мові
появилося 21. січня 1916. року. Сліве ціле число
присвячене Кирилові Трильовському п. заг. „Що
то фама говорила про кровожадного Кирила”, з
дотепним змістом та ілюстраціями. З дрібніших
творів замітний жартобливий вірш, присвячений
полковому отаманові Грицеві Коссакові:

„Північ, меркнуть ясні зорі.
Місяць скрився поза хмарі,
А на землю в сон сповиту
Злізли з неба духи-ари...

Кудись в Віденські полетіли
Дух Мазепи й Дорошенка,
А в Управу полку всунувсь
І промовив дух Шевченка:

„Дуже Вас перепрашаю,
Пане полк... чи отамане!
Помилувся я, як пророчив,
Що не встануть вже гетьмани”.

Друге число „Бомби” з'явилося 19. лютого 1916. року. Воно присвячене в більшості стрілецьким старшинам, — менше місяця дає загальноукраїнським справам. Чимало вдатних ілюстрацій. До кращих належить ілюстрація присвячена Новіні, що завсіди чванився своїм шляхетським родом. На ілюстрації бачимо його разом зо шляхотним отером, Катиліною (так називали коня стрільці), а в низу напис:

„Як побачив Кателіна Новіну, заіржав радісно і закликав: „Познаць пана по холевах!”

„Самопал” — стріляє сам без нічиеї принуки всяку нечесть, лінь, гниль, безхарактерність та подібне хрунівство. Готов до стрілі все, коли тільки треба. Видає: Хвабрика запорозьких самопалів. Редактує: Це нікому нецікаве. Формат 23 на 30 см.

Перший вистріл пролунав 15. травня 1916. року, в селі Свистільники, рогатинського повіту, де стояв Кіш УСС. Сторін 16. З третім числом заборонено „Самопалові” „стріляти” і він покищо не відзвивається і досі. Однак обіцяє знову відзвіватися на іншому місці й при новій оферензиві...

„Вістник Пресової Кватири УСС”. Виходить раз у місяць. Видає „Пресова Кватира УСС”. Редактує: Микола Угрин-Безгрішний та Антін Лотоцький. Формат „Самопала”. Перше число з'явилось у травні 1916. р. в Свистільниках. Програма часопису:

„Бути дзеркалом життя нашої „Новітньої Січі”, де попри звідомлення з життя в Коші, містилися б і літературні твори”.

Друге й третє число „Вістника” з'явилось разом у липні 1916. році, в селі Потік, рогатинського повіту. Воно сливе в цілості присвячене пам'яті Івана Франка.

З виїздом головного редактора на Волинь, — „Вістник” перестав виходити.

„Усусу” — сатиричний орган неінтелігентних інтелігентів. Виходить, коли треба. Видає: Юрко Каламарь (А. Баб'юк). Ціна кожного примірника 30 сот. Кіш УСС 1916. р. Останнє число з'явилось під ред. Хведора Вовкулаки, у Відні, 25. червня 1917. р. Формат 14 на 23 см. Із вузенько-шлунковатої дороги в чч. 1-2 переходить „Усусу” в дальших числах на більше ясну, биту, громадську дорогу.

„Тифусна Одноднівка” — пам'яткова збірка карантиніків, ч. 1. В Коші УСВ. Зредагував Юрко Каламарь, 1917. рік. Сторін 33. Формат „Самопоточника”.

Часопис писаний від руки, подає в жартобливій формі переживання усусусів в карантині, коли з'явився тиф в постю Коша УСС.

Питається „прокажений” Юра (Шкрумеляк) з карантині ч. 3. карантину ч. 1.:

„Гей, преславна карантинно, —
Пані Тифа, ясна панно —
Донеси якстій мені,
Як живеться там тобі?”...

На те відповідь карантині ч. 1.:

„Нас тут ось така громада:
Є „Льонтрична Ковбаса”,
Чижик Гринь, і Скора Пада, —
І „Коритце”, й „Вашликар”.

I „той з Риму” і Чубатий,
Ще Когут і я — віршар.
Цих стрічок, однак назвати
Сам себе, я не назву...
А над вечір і освіти
Тут міністер ще прибув”...

Другу частину „Тифусої Одноднівки” займає збірка віршів „невинних полонених тифом” під заг. „Наш Альбом”. Ці поезії, без звайої закраски претенсіональності, є нічим іншим, як характеристикою поодиноких карантиніків, співробітників „Пресової Кватири” і Коша УСС.

„Червона Калина” — поважний та гумористич-

Привіт із за океану

Від Головної Управи Української Стрілецької Громади у Вінніпегу, Канада, одержала Гол. Управа Союзу УСС такого листа:

Управа Союзу Українських Січових Стрільців у Німеччині.

Хвальна Управа!

З часописів ми довідалися, що в дніх 31 січня і 1 лютого 1918 року відбувається в Регенсбурзі перший З'їзд Українських Січових Стрільців на еміграції і тоді постановлено заснувати Т-во „Союз УСС”. Головна Управа „Української Стрілецької Громади” в Канаді, яка гуртує кол. вояків Українських Армій, тим самим і мас серед своїх членів також УСС-ів, цією подією незвичайно врадувалася. Дуже жалуємо, що ми щойно про це довідалися. Від колишніх українських вояків, які є зорганізовані в „Українській Стрілецькій Громаді”, а передусім від УСС-ів, які проживають у Канаді, шлемо наш дружній стрілецький привіт для усіх наших товаришів по зброй зі „Союзу УСС”. Ново-заснованому Т-ву бажаємо як найкращих успіхів у плеканні традиції Українського Війська та в продовженні ідеї визвольних змагань.

Нашим бажанням є бути з Вами в побратимських зв'язках. Сподіємось, що Ваше Т-во не буде мати нічого проти того, щоб співпрацювати з Українською Стрілецькою Громадою у Канаді та взаємно себе інформувати про діяльність обидвох організацій.

Щоб Ви бодай трохи могли зорієнтуватись у праці УСГ в Канаді, посилаємо Вам рівночасно з листом, але окремо посилкою, 2 Альманахи видані з нагоди 15-літнього ювілею існування Української Стрілецької Громади в Канаді. Під теперішню пору УСГ в Канаді вже святкує 20-ліття свого існування. Про право її в останніх роках повідомимо Вас наступним листом.

Здоровимо сердечно та остаемось
зі стрілецьким привітом

За Головну Управу УСГ:
Е. Василишин вр.
М-Г мова

Від редакції „Зустрічі”:

Ділячись із нашими друзями цим привітом, складаємо нашим побратимам згуртованим у УСГ в Канаді ширу подяку за цей їх відгук із за океану, відгук, якийєднає наші душі, серця та думи ще цільніше і стає закликом до всіх Вояків Українських Армій: будьмо й далі во єдино!..

но-сатиричний, січовий орган. Видає: Гурток УСС. Відповідальний редактор Микола Угрин-Безгрішний. Виходить в Коці Українського Січового Війська. Формат „Бомби”. Віньєта Йосипа Куриласа.

Перше число з'явилося в травні 1917. року. З п'ятим числом „Ч. К.” виходить неперіодично. Перший томик складається з 6 чисел. На обгортиці з віньєтою Куриласа подано зміст всіх поміщених праць. З відомих стрілецьких письменників стрічаємо тут: А. Лотоцького, А. Бабюка, Василя Бобинського, Юрія Шкрумеляка та чимало принаїдних та заслонених псевдонімами співробітників.

Видавництво „Червоної Калини” зачинається покликом редактора:

„Гуртом в ряди! Борня кипить
За волю й славу України.
Від ляку ворог вже дріжить
За наші кривди та руйни...

Доволі вже жили рабом
У власній хаті між чужими!
Із цим поганим ми п'ятном
В погорді були все між ними...

Тепер настав пригожий час
Прогнати розбійників із хати.
Засяло сонічко й для нас,
Свій хліб собі будем збирати!

Направим помилки батьків,
Незгоду, доноси й безділля
Відкінем геть. А всіх борців
Цінитимемо й без похмілля...

Дніпро і Сян, Кубань й Дністер
Несуть на хвилях ген світами
Прегорду пісню: „Ні, не вмер
Козацький рід і між катами!”

Кіш УСС, 24. IV. 1917.

„Червона Калина” багато ілюстрована. Виступають тут усякі стрілецькі типи, чимало є ілюстрацій і на загально-українські теми. Ілюстраторами були: Йосип Курилас і Михайло Гаврилко. „Червона Калина” містить також низку заміток про українську літературну мову.

Проф. Українського Технічно-Господарського Інституту в Регенсбурзі Аркадій Животко закінчує свої виклади про пресу УСС словами:

„Всі ці видання свідчать про той здоровий, бадьорий дух Українського Січового Стрілецтва в жорстоких часах, що поклав міцні основи в його боротьбі за українське визволення”.

(Диви: Аркадій Животко „Історія української преси” — УТГІ — 1946 — Регенсбург — стор. 142 — 143).

„Пресова Кватира” У. С. С.

Постій, 25. травня 1948.

ДІТВОРА ДЛЯ З'ЇЗДУ

З нагоди сьогоднішнього нашого З'їзду Дітвора Української Народної Школи ім. Митрополита Андрея Шептицького у Регенсбурзі-Ганггоферзідлонг приготовила велику й милу несподіванку — Вечір пісень і танків на 19.VI. ц. р. у театр. залі оселі.

З діяльності Союзу УСС

КОРОТКИЙ ОГЛЯД

За цей короткий час, від першого З'їзду 31.I. i 1.II. 1948, Союз УСС під проводом отамана д-ра Никифора Гірняка виявив — на цей час важкий та сірий — живу і рухливу діяльність. Головна Рада й Головна Управа, йдучи проти втертого стилю, робила мало засідань і нарад (усього, з уконститууванням, 5 засідань), а більше придавала енергії до ділової праці. Спочатку, розуміється, було — і ще є — багато організаційних справ (відзнаки, печатка, статут, емблема, забезпечення і збирання історич. пам'яток, анкетні листки, зв'язкові, пропаганда і видавництво, оживлення „фонду генералів”, плян видання енциклопедії УСС тощо). Переведено верифікацію більшої частини членів Союзу УСС — верифіковано досі 167 членів, у тому числі 2 почесних членів і 20 надзв. членів. Розглянено також справу — переселення УСС-ів цілою громадою у певніше місце. Ціль переселення — зберегти цю найстаршу громаду українських комбатантів і її родини, а з цим зберегти й утривалити: легенду боротьби за незалежність та соборність України, традицію й історію УСС, перевидаючи колись друковані твори й видаючи нові матеріали до цієї історії. Далі, Гол. Рада Союзу УСС, який у своєму нутрі спирається на повну єдність і побратимство, приклада усю свою увагу до акції — об'єднати всіх Комбатантів Української Армії в одну й неподільну організацію, єднаючи в собі й усіх Українців-Вояків чужих армій. Це діло започатковано: До Гол. Ради СУВ на першого заступ. голови увійшов Отаман Коша УСС д-р Никифор Гірняк, а до Гол. Управи СУВ на першого заступника голови увійшов поручник УСС Іван Поритко.

Безперечно, що по цьому З'їзді, який оце відбуваємо, пожавиться й діяльність Союзу УСС, а ця праця, — маймо надію, — вийде на добро всієї української громади.

— о — а.

**КРАЩЕ НА РІДНІЙ ЗЕМЛІ ГОЛОВУ[—]
ЗЛОЖИТИ,
ЯК НА ЧУЖИНІ СЛАВИ ЗАЖИТИ.**

Данило Заточник

З ОСТАНЬОІ ПЕРЕД З'ЇЗДОМ ХВИЛИНИ

В оселі Ганггоферзідлонг усі в піднесеному святочному настрої. УСС, згуртовані в станиці, метушаться і роблять останні приготування до З'їзду товаришів. Пластуни радіють, що й вони братимуть участь у святі передачі традиції УСС-ів на руки Куреня ім. Хведора Черника з Міттепвальду. Дітвора Української Народної Школи ім. Митрополита Андрея Шептицького робить генеральну пробу пісень і танків, якими 'мають привітати „стару войну”. І цей ясний настрій людини єднається з природою, що сяє сонцем і здоровою, стиглою зеленню піль, на яких починають половіти жита.

УСС у 1917-1920 роках

Поверх двадцять років тому на одному національно-державному святі серед моря піввійськових організацій і війська побачив я малий гурт, 6 до 10 осіб, стареньких вояків у червоному однотрої. Були це останки, могікани з визвольної італійської армії Джюзеппе Гарібалді. Тоді, м. ін., довідався я: чому це в гарібальдинців червоний однострій. Історія цього дуже нескладна: припадок. Визвольний рух Італії росте. Але перші спроби вибуху революції не вдаються. Молоді італійці переходятъ за океан і організуються у Монтевідео. Треба було однострою для них. Припадково довідується, що одна фірма в Монтевідео має більшу і злишню скількість червоного кольору одностроїв, які були поширені для „салядерос” — різників — до Буенос Айрес. Італійські добровольці, за приступну ціну, набувають ці однострої — і так зродився однострій гарібальдинців. Коли, в 1843 р., Д. Гарібалді прибув до Монтевідео, тоді, крім нього, ці однострої італійські добровольці носили. Крім цієї замітки, захотів я більше і дещо цікавішого — що вже забувалось — довідатись про цих червоносорочників. І серед безлічі історичних матеріалів про них, звернув я м. ін. увагу на один момент: роля легіонарів Д. Гарібалді у відродженні Італії, зокрема по завершенні соборності — 1870 р. З переглянених матеріалів — історія, спогади, тогочасна преса, тощо — виходить, що ці гарібальдинці були правдивою сіллю, цементом у житті вже самостійної відроджені Італії. Велика частина цих вояків розсипалась по всій уже самостійній Італії й зайняли вони видні, провідні місця, як найцінніші сили народу, у війську, в уряді, в адміністрації країни, зберігаючи при цьому й свою формацию. Іще в час війни 1915-1918 останні з гарібальдинців служили де могли своїй батьківщині.

Цей історичний фрагмент насуває нам аналогію: таке ж явище бачили ми й у нас, у 1917-1921 роках, за нашої державної самостійності, за наших визвольних змагань — таку ж роль відіграли тоді й УСС.

Ще до 1917., УСС, полк і Кіш та Вишкіл, були декому „небезпечними й еретичними” осередками української політичної державної думки Нотка нашої соборності, єдності з Києвом виринала ясно: ми, боєники, були завсіди оптимістично наставлені до єдності, знаючи, що в Боєвій Управі є наш брат із над Дніпра Володимир Дорошенко, що між нами в полку є вояк-різьбар з України — Михайло Гаврилко, що на Волині наші УСС ведуть освідомну серед українців працю. Декому сьогодні може це видаватись дрібницєю, але тоді ці факти мали велику психологічну вартість. Не диво, що з першою вісткою про вибух революції у московській імперії, в одну мить перед УСС-ів надії і мрії набрали реальних форм і можливостей; з хвилиною вибуху цієї революції УСС-ам лави австрійської армії непривітні і тісні стають, УСС-ів розсаджує запал: бути вже в Україні! Оце духовно-політичне наставлення УСС-ів стверджується уже історичною подією: у другій половині,

докладно — в листопаді 1917 з табору полонених у Дарниці прибувають до Києва двадцять і два УСС-и і стають вони організаторами „Галицько-Буковинського Куреня Січових Стрільців”. Цей курінь існує до 19.I. 1918, а з прибуттям до нього нових УСС-ів, — між ними, Василя Кучабського, Андрія Мельника, Романа Сушка, Федора Черника, — став зватись він „Перший Курінь Січових Стрільців”. І як ми, УСС, до вибуху революції не сміливо мріяли — станути зав'язком Армії України, то це й здійснивалось: Українська Держава спиралася на основах української військової формациї УСС, беручи від цієї формaciї старшин, підстаршин і стрільців, як основників правдивих українських військових формаций, беручи від УСС-ів і готову військову термінологію. Таке було від кінця 1917, у Києві, те ж саме бачимо й у Львові, і взагалі на наших західних землях, від 1.XI. 1918.

Далі, звернімо пильну увагу на той факт, що УСС-и зайняли видні становища по 1917-ім році, в Українській Державі й Армії. Тут наведемо й прізвища іх. Андрій Мельник — поручник УСС, у СС є він полковник, Командант Корпусу СС, а потім стає Начальником Булаві Дієвої Армії УНР; Роман Сушко — поручник УСС, у СС стає сотником, а пізніше полковником, Іван Чмола — четар УСС, стає в СС спершу сотником, потім полковником; Кость Восвідка — поручник-лікар УСС, стає в СС полковником-лікарем; Іван Рихло — поручник-лікар УСС, в СС полковник-лікар; підполковниками СС стали УСС четар Івац Рогульський, хорунжий Андрій Домарадзький; сотниками СС стали УСС, четари Михайло Турок, Іван Опока, Романішин, Василь Мицик, Людвіг Чорній-Розенберг, Франц Борис, Петро Сагайдачний, Федір Черник, Микола Загаєвич, Володимир Стефанишин, Іван Андрух. Поручниками СС стали УСС: Осип Вудкевич, Микола Волошин. Непідрядне становище займав у Одесі й Янів хорунжий УСС. Крім цього працювали УСС в Україні — в редакціях, в адміністрації військовій і цивільній, в театрі — Йосип Гірняк — і взагалі у культурно-громадській праці. Др Осип Назарук — міністер пропаганди в уряді УНР. На західних землях України, в Галичині, після 1.XI. 1918, працювали УСС в уряді ЗОУНР: Дмитро Вітовський — Секретар Військових Справ, д-р Никифор Гірняк — спершу Командант Військової Округи Тернопіль, потім як мобілізаційний референт у Державному Секретаріяті Військових Справ, врешті як мобілізаційний референт в Головній Управі Ген. Штабу Військового Міністерства УНР; полк. Гриць Коссак — командант корпусу УГА; Богдан Гнатевич — Начальник Штабу I Галицького Корпусу; Юліян Буцманюк — референт зв'язку в Секретаріяті Військових Справ; Ілько Цьокан — Командант Військової Округи Золочів, потім Тернопіль; Теодор Рожанковський — Командант Військової Округи Станиславів; Осип Букшований — Командант Бригади УСС; Зенон Носковський — Командант Полку в Бригаді УСС; Сень Горук — Персональний референт при Начальній Команді УГА; Іван Боберський — по чотирьох роках пра-

ці як скарбник Української Бойової Управи, а від листопада 1918 начальник Пресового Бюро в Державному Секретаріяті Військ. Справ; Дмитро Паліїв і Петро Микита — ад'ютанти генерала Мирона Тарнавського.

Усі ці імена далеко не вичерпують списка УСС старшин, підстаршин і стрільців — як Василь Когут, Панько Чортоломний, Дмитро Пижук, Григорук і інші — які відіграли важну роль після 1917 і після 1.XI. 1918 в Українській Державі, а в першу чергу — в Армії України. Багато з них, більшість, погибли на полі слави, від тифу, ще більше пропало їх у тюряма і на засланні — полковник Гриць Коссак — московсько-большевицької каторги, багато з них і в польських тюряма каралися. Деякі ж ще живуть і далі діяльні в клітинах нашого громадського життя.

Дивлючись на УСС без надмірного ідеалізування їх, а беручи під докладний огляд із нашого щорденного життєвого становища, то прийдеться ствердити: був це збір людей, молодих і палкіх, усіх світоглядів, переконань, ріжних партій, були й партійні та політичні суперечки між ними, але дух терпимості панував у рядах УСС. Остаточна ціль: Україна Самостійна, стоплювала в горнилі цього молодого серця усікі вузькі, обмежені партійництва, ріжниці світоглядів — які, до 1917, до московської революції, були сперті на християнстві, — і створила, ця остаточна ціль, від першого дня існування УСС до нині одно, здорове, нерозривне ядро національно-конструктивної, творчої, об'єднуючої спільноти.

Ашафенбург, 29.V. 1948.

Вшанування народин нової доби

Весна 1948 на скітальщині пройшла під знаком святкування 33 роковин геройського виступу УСС на Маківці — 29 квітня по 2 травня 1915. З цього приводу в більших наших таборових осередках відбулися торжественні Богослужіння, з ріжноманітною та змістовою програмою вечорі й академії. Такі свята відбулися у Байройті, — 8.V. — де душою свята був сот. М. Угрин Безгрішний, — у Берхтесгадені — Штруб, цього ж дня, у Ганновері, в оселі Ганггоферзідлюнг (Регенсбург), де свято влаштовано двічі і з великим успіхом.

Величаве завершення святкувань цих роковин відбулося 6 червня у Мюнхені на Фраймані в таборі СС-Казарми. Ранком, Архиерейську Службу Божу — в асисті всього нашого духовенства Мюнхену — відправив Іх Ексцеленція Кир Іван Бучко. У своїй достойній і гарячій проповіді згадав наш Владика і Маківку і її героїв. Цього ж дня увечорі відбулася академія з багатою і дібраною програмою. Вечірнє свято зачали УСС-и — представни-

др Лев Ганкевич, др Я. Воєвідка, др Ат. Фіголь, о. П. Даревич. Незвичайно численну участь у святі, у церкві й на академії, взяло громадянство табору і з міста Мюнхену.

До влаштування свята причинилися своєю практикою, у першу чергу, мистець Ю. Буцманюк, дир. М. Кошак, др О. Шенкірік і інші.

— о — а.

ЗІ СТРІЛЕЦЬКОГО ГУМОРУ

На останньому святі роковин Маківки в Мюнхені-Фраймані, після виступу ред. Романа Купчинського, який рецитував свою нову поезію, князь Усусусів Микола Угрин-Безгрішний зробив свою заявку:

— Ромцю прекрасно рецитував свій новий твір! Але мав при тім кардинальний брак, якого простити йому не можу!

— ?....

— Не підкрутив вуса!...

**Всі книжки й видання, які
появилися на еміграції,
мас на складі та негайно
висилає на замовлення**

за післяплатою .

**Видавнича Спілка
»Українське Слово«**

Регенсбург, Ганггоферзідлюнг
Баварія, Американська Зона

За редакцією Михайла Островерхи.

Технічними засобами
Видавничої С-ки „Українське Слово“
Druck: Mittelbayerische Zeitung, Regensburg